

IZVATCI IZ RECENZIJA

Višeautorska znanstvena monografija *Demografska i društvena održivost Hrvata u Vojvodini: aktualni trendovi, izazovi i perspektive* ima obilježja multidisciplinarnog pristupa koji ima veliku znanstvenu i stručnu relevantnost. Razumijevanje aktualnog položaja i (ne)ostvarivanja prava, političke participacije u mnogim aspektima naslanja se na demografske pokazatelje. Izneseni rezultati daju uvide u funkcioniranje državnih tijela i praksi, između ostalog u ukupnom društvu te i izravno prema hrvatskoj manjini. Demografska analiza jasno daje uvide u depulacijske procese hrvatske manjine koji će u budućnosti predstavljati izazov kod prijenosa kulturnih atributa na mlađe generacije kojih je sve manje. Sve navedeno dodatno otežavaju međudržavni odnosi koji se reflektiraju na aktualni položaj hrvatske manjine. Nadalje, intervencije državnih politika u manjinske identifikacijske procese nisu isključivo usmjerene na odnos identifikacije Hrvati/Bunjevci, nego i prema drugim manjinskim zajednicama (npr. Bošnjaci/Muslimani, Bugari/Šopi, Rumunji/Vlasi i dr.) što za posljedicu ima dodatno ubrzavanje asimilacijskih procesa. Navedene analize daju prostor za komparativne studije s drugim zemljama i usporedbu njihovih politika prema vlastitim manjinama i demografskih procesa. Rezultati izneseni u monografiji daju uporište za osmišljavanje programa i politika stručnih i državnih tijela Hrvatske i Srbije koja su svojim djelovanjem tematski vezana na manjinske politike, kulturu, obrazovanje i znanost. [...] Aktualni društveni i politički položaj Hrvata u Republici Srbiji čini ovo djelo iznimno važnim za objavu. Naime, uz naslijeđene negativne demografske trendove, Hrvati u Vojvodini i Republici Srbiji izloženi su brojnim nepovoljnim čimbenicima u novijoj povijesti. U određenim političkim, pa i znanstvenim krugovima u Srbiji nijeće se pripadnost Bunjevaca i Šokaca hrvatskom narodu, što ima izravne refleksije na ostvarivanje manjinskih prava Hrvata u Republici Srbiji, uporabu jezika, ali i iskazivanje nacionalnog identiteta u javnom prostoru i popisima stanovništva. Izloženi različitim oblicima pritiska ovaj dio hrvatsko-

ga naroda treba svaki oblik pomoći institucija matične domovine, time i znanstvenih. Također, ustavna je obveza Republike Hrvatske dijelovima hrvatskoga naroda u drugim državama osigurati skrb i zaštitu. Jedan je od oblika ispunjenja te ustavne obveze i objavljivanje ovakvog djela koje progovara o kompleksnosti položaja hrvatske manjine u Republici Srbiji. Zbog multidisciplinarnog pristupa korišteni su različiti teorijski okviri i metode sukladno temama koje su obrađene. Autori korištenom literaturom i metodama potvrđuju svoju stručnost i dugu involviranost u problematiku o kojoj pišu. [...] Autori u djelu ukazuju na dugu prisutnost Hrvata na prostoru Vojvodine, njihov značajan demografski udio u pojedinim dijelovima Pokrajine, ali i na negativne trendove u novijem razdoblju što potvrđuju relevantnim demografskim izvorima. Njihov noviji demografski, društveni i politički položaj uz prirodno kretanje, koje se izravno odražava na kretanje ukupnog broja pripadnika manjine, obilježen je i drugim čimbenicima koji ulaze u identifikacijske procese i ostvarivanje manjinskih prava. Djelo na jednome mjestu donosi znanstvenu obradu tema koje su do sada uglavnom bile parcijalno istraživane u domaćoj i inozemnoj znanstvenoj javnosti. [...] Iako imaju dugostoljetni kontinuitet na prostoru Vojvodine do današnjih dana, autori ukazuju na specifičnosti položaja Hrvata koji je napose bio oblikovan političkim i društvenim nepovoljnim procesima u novijoj povijesti. Smatram važnim istaknuti da djelo znanstvenim pristupom i uključivanjem spoznaja više disciplina ovoj temi daje novu vrijednost. Naznakama novih, još nedovoljno istraženih demografskih, socioloških, politoloških i drugih tema, djelo može poslužiti kao svojevrsan vodič budućim istraživačima, ali i kreatorima javnih politika podjednako u Republici Hrvatskoj i Republici Srbiji.

Izv. prof. dr. sc. Mario Bara

Tema monografije *Demografska i društvena održivost Hrvata u Vojvodini: aktualni trendovi, izazovi i perspektive* ima veliku znanstvenu i stručnu relevantnost. Istraživanje demografske problematike Hrvata u Vojvodini vrlo je značajno iz mnogih razloga. Proučavanje te teme pridonosi razumijevanju opće demografske problematike u Vojvodini i Srbiji, a uz to daje uvid u užu, no s hrvatskoga gledišta vrlo važnu problematiku održivosti hrvatske nacionalne zajednice. Hrvati su u Vojvodini autohtona etnička zajednica koja je uslijed povijesnih, političkih, društvenih i gospodarskih okolnosti dovedena na rub održivosti. Vojvodina je izrazito multietnička sredina i od svih etničkih skupina koje ondje žive, Hrvati pripadaju u red onih s najnepovoljnijim demografskim obilježjima. Depopula-

cijski procesi hrvatske etničke zajednice traju već više od pola stoljeća, a razina ostarjelosti hrvatske populacije izrazito je visoka. Takvi demografski pokazatelji upućuju na daljnje produbljivanje demografske krize i nastavak svih već postojećih nepovoljnih demografskih procesa. Uz to, stanje dodatno pogoršava i nepovoljan društveno-politički položaj hrvatske zajednice u Vojvodini. Tijekom devedesetih godina 20. stoljeća Hrvati su protjerivani iz Vojvodine, a nad onima koji su ostali nerijetko se provodilo nasilje. Postojeći zakonodavni okviri ne pridonose poboljšanju statusa i položaja Hrvata u društvu. Sve navedeno potvrđuje velik značaj istraživane teme. [...] Osim navedenog, objava djela *Demografska i društvena održivost Hrvata u Vojvodini: aktualni trendovi, izazovi i perspektive* od velikog je i društvenog interesa. O demografskoj problematici Hrvata u Vojvodini ne piše se puno i široj javnosti većina problematike objašnjene u ovoj knjizi nije poznata. Djelo donosi i mnoštvo novih znanstvenih spoznaja koje su od velikog značaja za znanstvenu zajednicu. Jasno je da je egzistencija Hrvata u Vojvodini (kao i drugim dijelovima Srbije) ugrožena iz više razloga. Ova knjiga objašnjava te razloge i nudi okvir za poboljšanje postojećeg stanja. [...] Monografija daje značajan znanstveni doprinos multidisciplinarnom istraživanju hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji i Vojvodini. Mnoge važne pojedinosti napisane u djelu do sada nisu istražene i ta činjenica potvrđuje znanstvenu izvornost teksta. Knjiga predstavlja nezaobilaznu znanstvenu referencu za bilo koga tko se namjerava baviti proučavanjem demografske, povijesne, pravne i sociološke problematike Hrvata u Vojvodini.

Dr. sc. Ivo Turk